

О. В. Гладкий

Нікарагуа

НИКАРАГУА, Республіка Нікарагуа (іспан. República de Nicaragua) – держава у Центральній Америці. На Пд. межує з Коста-Рикою, на Пн. – з Гондурасом. На Пд. Зх. омивається водами Тихого океану, на Сх. – Кариб. моря. Площа 130 375 км². Заг. протяжність кордонів 1253 км, берег. лінії – 910 км. Насел. 6,203 млн осіб (2020): метиси (69 %), білі (17 %), чорні (9 %), індіанці (5 %). Міське насел. складає 59 % (2020). Столиця – Манагуа (1,064 млн осіб, 2020). Адм.-територ. поділ – 15 департаментів та 2 автономні області. Офіц. мова – іспанська. Віросповідання: католики (50 %), євангелісти (33,2 %). Грош. одиниця – золота кордоба. Форма держ. правління – президент. республіка. Глава держави й уряду – президент (нині Х.-Д. Ортега Сааведра). Законодав. орган – однопалатна Нац. асамблея. Політ. партії: Рух сандініст. оновлення, КП Н., Консервативна партія Н., Ліберал. націоналіст. партія, Ліберал.-конституц. партія та ін. Н. – чл. ООН, ОАД, Організації центр.-амер. держав, Центр.-амер. заг. ринку, Латиноамер. екон. системи.

Тер. Н. здавна заселяли індіан. племена. На поч. 16 ст. була відкрита іспанцями, які перетворили її на свою колонію. Іспанці завезли в Н. рабів для роботи на плантаціях. 1821 під час війни за незалежність іспан. колоній в Америці Н. проголосила незалежність. 1823–38 перебувала у складі Сполучених провінцій Центр. Америки. 1824 скасовано рабство. 1838 здобула незалежність. Від серед. 19 ст. розгорнулася боротьба між США і Великою Британією за вплив на Н. з метою побудови на її тер. міжokeан. каналу. Велика Британія окупувала узбережжя Кариб. бас. у 1-й пол. 19 ст., але поступилася контролем над регіоном у наступні десятиліття. 1912–33 Н. контролювали амер. війська, що були виведені з країни в результаті нац.-визв. боротьби під керівництвом А. Сандіно. Від 1936 в Н. панував режим сімейства Сомоси, що призвело до нетривалої громадян. війни і створення 1961 Сандініст. фронту нац. визволення, в результаті чого 1979 до влади прийшла громадян.-військ. коаліція, очолювана марксист. партизанами-сандіністами на чолі з Х.-Д. Ортегою Сааведрою за підтримки СРСР. Нікарагуан. допомога «лівим» повстанцям у Сальвадорі спонукала США спонсорувати антисандініст. повстання протягом 1980-х рр. У країні проведено аграрну реформу, націоналізацію банків, частини пром. підприємств. Монополія на владу сандіністів була зупинена 1990, коли в результаті заг. виборів до влади прийшов Опозиц. нац. союз. На муніцип., регіонал. та нац. виборах від 2008 фіксують значні

порушення. Демократ. інститути ослабли за часів адміністрації Х.-Д. Ортеґи Сааведри, оскільки президент отримав повний контроль над усіма гілками влади, особливо після репресій проти заг.-держ. антиуряд. руху 2018. Пізніше в країні зміцнився демократ. режим зміни урядів за результатами виборів. Нікараґуанці емігрують переважно до Коста-Рики та меншою мірою до США. Політ. негаразди, громадян. війна та стихійні лиха у 1970–90-х рр. різко збільшили потік біженців та постій. мігрантів. Від 2000 еміграція до Коста-Рики сповільнилася і стабілізувалася. Нині бл. 300 тис. нікараґуанців постійно проживають в Коста-Риці і ще тисячі мігрують для сезон. робіт, багато з них нелегально.

На Пн. і в центрі країни – Нікараґуан. нагір'я (вис. до 2438 м), яке звужується на Пд. Осн. частину займають великі прибережні рівнини Атлантики, що піднімаються до центр. внутр. гір; вузька тихоокеан. прибережна рівнина перервана вулканами. Великі озера – Н. і Манаґуа. Часті землетруси. Найвища точка – г. Моґотон (2085 м). Корисні копалини: золото, срібло, мідь, вольфрам, свинець, цинк. С.-г. угіддя займають 42,2 %, пасовища – 27,2 %, ліси – 25,3 %. Клімат тропіч. пасатний. Середньомісячні температури становлять +25–+28 °С (у горах +16–+22 °С). Кількість опадів – від 1000 до 6500 мм на рік. Флора і фауна різноманітні. Вічнозелені та літньозелені ліси і чагарники, поширені дуб, сосна, червоне дерево, каучуконоси. Тварин. світ представлений пумами, оленями, оцелотами, кількома видами мавп, алігаторами, колібрі, папугами. Природні катаклізми: руйнівні землетруси, зсуви, надзвичайна схильність до ураганів, значна вулканічна активність. Вулкан Сельва Неґро (728 м, останнє виверження відбулося 1999) – один із найактивніших у Н.; потоки лави та попіл завдають значної шкоди с.-г. угіддям та будівлям. До ін. історично актив. вулканів належать Консепсьон, Косигуїна, Лас-Пілас, Масая, Момотомбо, Сан-Крістобаль і Теліка. Нац. парки: «Волькан-Масая», «Саслая»; резерват «Апанас». Серед природ. пам'яток – група з понад 360 острівців на оз. Н., вулкан Момбачо, каньйон Сомото.

Н. – найбідніша країна Центр. Америки та 2-а найбідніша країна Зх. півкулі. ВВП становить 13,84 млрд дол. США (2017), у розрахунку на особу – 2168 дол. США. Структура ВВП (2017): сфера послуг – 60 %, пром-сть – 24,4 %, с. госп-во – 15,5 %. Основа економіки – с. госп-во. Розвинене пасовищне скотарство. Вирощують каву, банани, цукр. тростину, рис, кукурудзу, тютюн, бавовну, кунжут, сою, боби, арахіс. Розвинені харч. пром-сть, виробництво деревини, хімікатів, машин та металевих виробів, одягу, взуття, джгутів для електропроводу, переробка нафти. Гол. мор. порти: Корінто, Пуерто-Кабесас, Блуфілдс. 2013 уряд надав 50-річну концесію для фінансування та будівництва міжокеан. каналу та пов'язаних із ним проектів, вартість яких оцінюють у 50 млрд дол. США. Однак будівництво каналу не було розпочато. Експортують каву, яловичину, цукор, арахіс, креветки та омари, тютюн, сигари, золото, автомоб. джгути, текстиль, одяг; осн. торг. партнери: США, Сальвадор, Венесуела, Коста-Рика. Текстиль та продукція с. господарства складають майже 50 % експорту. Імпортують споживчі товари, машини та устаткування, сировину, нафтопродукти; осн. партнери: США, Китай, Мексика, Коста-Рика, Ґватемала, Сальвадор.

В істор. парку «Тискапа» встановлено пам'ятник герою нац.-визв. боротьби генералу А. Сандіно і танк, подаров. Б. Муссоліні А. Сомосі. Музеї: мистецтва фонду Ортіс-Гурдіан, революції, антропології, культури, історії та археології, вулканів, шоколаду, кави та ін. Серед найбільших університетів – Нац. автоном. університет Н., Нац. інж. університет, Катол. університет сухого тропіч. землеробства та скотарства, Університет Т. Мора, Університет автоном. регіонів Нікарагуан. узбережжя Кариб. бас., Міжнар. університет ім. А. де Вальдів'есо, Християн. автоном. університет Н., Центр.-амер. університет, Нікарагуан. університет науки і техніки. Інтереси Н. в Україні забезпечує укр. представництво Н. при посольстві в РФ. Інтереси України в Н. забезпечує нікарагуан. представництво України при посольстві Куби. Н. – одна з країн, що регулярно не голосують за резолюції ООН, які ініціює Україна щодо визнання Росії країною-окупантом через анексію Криму. Також Н. відкрила у листопаді 2020 консульство в анексов. Криму, за що проти країни запроваджено санкції укр. стороною.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Лещинер Р. Е. Никарагуа. Москва, 1965;
2. Леонов Н. С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. Москва, 1975;
3. Пащук В. В. Никарагуа: революція будує, революція захищає. К., 1986;
4. Гуменюк Б. І. Никарагуа. К., 1989;
5. Николаев А. Ю. Первые шаги нового правительства обнадеживают // Лат. Америка. 2007. № 8;
6. Гачкевич А. Громадянська війна в Нікарагуа (1981–1988) крізь призму концепції гібридної війни // Міжнар. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії. 2018. № 2(4).

Бібліографічний опис:

Нікараґуа / О. В. Гладкий // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-74147>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).